Eestimaa Looduse Fond
elf@elfond.ee

Teie: 16.09.2019
Keskkonnaministeeriumile saadetud kiri nr 136-1
Meie: 20.10.2021 nr TO-JUH-6/233

Loode-Eesti rannikumere tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruande avalikul väljapanekul esitatud tagasiside vastused

Allpool edastame vastused Teie 16.09.2019 Keskkonnaministeeriumile saadetud kirjas toodud tagasisidele. Kindlustamaks seda, et meie vastused osapoolte esitatud kommentaaridele ja seisukohtadele oleksid võimalikud sisulised ja ammendavad, on vahepealsel perioodil teostatud täiendavaid eksperthinnanguid ja analüüse, mille järeldused kajastuvad ka täiendatavas keskkonnamõjude hindamise aruandes.

Kommentaar nr 1: Alapeatükk „1.4.4. Meretuulepargi arenduse vastaste tegevus ja sellekohane kohtuotsus" ei sisalda otseseid valeväiteid, kuid jättes avaldamata olulised andmed, on sellisena eksitav. Nimelt lõppeb teemakäsitlus esimese astme kohtuotsusega. Vahepealsel ajal on aga vaidlus jõudnud Riigikohtu kohtuasjas nr 3-16-1472 lahendini, mis tühistas mereplaneeringu tuu-leenergeetikat puudutavas teemas. Nimetatud asjaolu tuleb antud ala-punktis kajastada.

Vastus: Täiendame KMH aruande alapeatükki 1.4.4 Riigikohtu otsusega.

Kommentaar nr 2: Alapeatükk „3.5. Mereimetajad" tugineb valdavalt väljaspool projektiala tehtud uuringutele, seetõttu ei ole need piisavad KMH raames otsuste langetamiseks. Sama kehtib peatükk 5.7. kohta.

Vastus: Selgitame, et kuigi projektialal välitöid teostatud ei ole, siis mereimetajatele avalduva mõju olulisuse hindamiseks on andmeid siiski piisavalt. Ka teistes piirkondades nii Eesti rannikumeres kui Läänemeres laiemalt teostatud uuringuid saab teatud ulatuses kasutada arendusalal toimuva kirjeldamiseks.

Märgime, et tulenevalt nii teie kui teiste avalikustamisel laekunud arvamustest oleme tänaseks tellinud ka täiendava hindamise mereimetajatele avalduva mõju osas valdkonna ühelt tunnustatumalt eksperdilt (Eksperthinnang Loode Eesti meretulepargi KMH aruande juurde: hülged. MTÜ Pro Mare, 2020, eksperdiks Mart Jüssi). Täiendav hindamine on samuti koostatud eksperthinnanguna, olemasolevaid teadmisi, andmeid ja muude uuringute tulemusi kasutades ning neid kavandatava arenduse konteksti

asetades. Seega mõju olulisuse hindamiseks ei ole igal juhul hädavajalikud välitööd. Vaatame KMH aruandes olema mereimetajate osa üle täiendava hindamise tulemustest lähtuvalt ning teeme vajalikud korrektuurid/täiendused.

Kommentaar nr 3: Alapeatükk „3.6.4. Käsitiivalised" on puudulik ega ole sisuliselt paranenud võrreldes versiooniga, mille puudustele Eestimaa Looduse Fond juhtis tähelepanu 10.03.2017 saadetud kirjas. Sisuliselt on jäetud uurimata projekti mõjud merel rändavatele nahkhiirtele, sest selline hinnang saab tugineda vaid projekti alal tehtud välitöödele. Praegusel kujul, kus käsitiivaliste käsitlus dokumendis kujutab endast pigem referaati, mille sisuliselt põhjendamata järeldused põhinevad teistes piirkondades tehtud uuringutel, on KMH vastuolus Euroopa nahkhiirte kaitse leppega EUROBATS ja Eesti looduskaitseseadusest tulenevate põhimõtetega.

Vastus: EUROBATS' juhend soovitab tuuleparkide mõ-ju hinnata kolmeastmeliselt:
● eelhinnang asukohale (pre-survey ases-sement);
● uuring (survey);
● järelmonitooring (monitoring the impacts).

Eelhinnangu eesmärk on olemasoleva info põhjal välja selgitada, milliseid liike võib arendus mõjutada, millised piirkonnad ümb-ruses võivad olla nahkhiirtele sobivad elualad ja rändeteed ning milliseid nahkhiirte elue-tappe arendus võib mõjutada (sigimine, talvi-tumine, toitumine, ränne). Kokkuvõtvalt on eesmärgiks suures plaanis öelda, kas piirkond on nahkhiirte seisukohast tuulepargi rajami-seks sobilik.

Uuringu eesmärk on eelhinnangus välja too-dud aspektide kontrollimine ja nende mõjude kvantifitseerimine. Samuti kogutud info põh-jal soovituste andmine, millistesse asukohta-desse tuulikute paigutamine tõstaks nahkhiir-te hukkumise riski. Samuti võimaldab uuring ajastada leevendusmeetmete rakendamist (seni peamiselt tuulikute peatamine) ja välja selgitada millistel perioodidel on nahkhiirte hukkumise risk suurim (nt. rändeperiood).

Järelmonitooringu eesmärgiks on hinnata tuulepargis hukkuvate isendite arvu ning selgitada välja, kas tuulikute püstitamine on mõ-jutanud nahkhiirte käitumist (nt. meelitab piirkonda rohkem isendeid).

KMH raames on mõju hindamisel käsitiivalis-tele tuginetud L. Lutsari ekspertarvamusele. Teostatud hindamine vastab eelhinnangu eesmärgile. Uuring projektialal on kavas ehi-tusetapis ja vastavalt on see KMH aruandes ka toodud.

Märgime, et tulenevalt nii teie kui teistest avalikustamisel saabunud arvamustest oleme tänaseks tellinud käsitiivalistele avalduva mõ-ju osas ka täiendava hindamise (Eksperthin-nang Loode-Eesti rannikumere tuulepargi mõ-just nahkhiirtele. OÜ Elustik, 2020, eksperti-deks Oliver ja Rauno Kalda). Hindamise tu-lemustest nähtub, et tõenäoliselt läbivad nahkhiired rändeperioodil projektiala, kuid rändsete isendite hulk Loode-Eesti ranniku-mere tuulepargi alal on tõenäoliselt oluliselt väiksem, kui Lääne-Eesti rannikul ning nende hukkumise riski kokkupõrkel tuulikutega võib pidada madalaks. Mis puudutab uuringu teos-tamist projektialal, siis toob hindamine välja, et kuna nahkhiirte ränne merel ei koondu kit-sastele rändeteedele, vaid on hajutatud suu-

rema ala peale, siis praeguses faasis teosta-tav uuring ei võimalda saada nii detailset in-fot, et hinnata üksikute tuulikute mõju nahk-hiirtele ning teha otsuseid tuulikute paiguta-mise osas arendusalade sees. Samuti toob hindamine välja, et kõige otstarbekam on viia uuring läbi paralleelselt tehnilise projekteeri-misega, kui hakatakse paika panema tuuliku-te asukohti ning muid arendusega seotud de-taile.

Täiendame KMH aruannet nii EUROBATS nõuete kui ka täiendava hindamise tulemustega. Sealjuures kirjutame detailsemalt lahti ka uuringutega seonduva.

Kommentaar nr 4: Aruandes puuduvad viited EUROBATS resolutsioonile 8.4 ja EUROBATS'i nahkhiiri ja tuuleparke käsitlevale ju-hendile (selle kõige uuem variant on praeguse seisuga avaldatud kui EU-ROBATS Publication Series No. 6), mis annab selge metoodilise raamistiku tuuleparkide poolt nahkhiirtele aval-duva mõju hindamiseks. Nahkhiirtele avalduva mõju hindamisel peamise allikana referatiivse bakalaureusetöö kasutamine ei ole kohane ega saa asendada asjakohaste algallikate kä-sitlemist.

Vastus: Vt eelmist vastust.

Kommentaar nr 5: Käsitiivaliste peatüki paigutamine lindude kohta käiva alapeatüki 3.6. alla - käsitiivalised pole linnud, vaid imetajad.

Vastus: Korrigeerime KMH aruannet ja lisame käsitiivaliste kohta eraldi peatüki.

Kommentaar nr 6: Kuna alal uuringuid ei ole tehtud, on väide, mille kohaselt tuulepargialad nahkhiirte rändekoridori ei mõjuta, pelgalt oletus, mis on tehtud väga piiratud andmestiku põhjal ja on sellisena KMH jaoks ebapiisav.

Vastus: Vt vastust eespool.

Kommentaar nr 7: KMH ei arvesta, et käsitiivalistele kui II kategooria kaitsealustele liikidele laieneb isendikaitse. Mööndakse, et tuulepargis võivad mõned nahkhiired hukkuda, kuid hinnangut hukkumise määrale ei anta, piirdudes vaid väitega „arvestatavat loomade hukkumist ega vigastumist ei toimu". Ei ole ühtegi viidet, et oleks analüüsitud uuringuid tuuleparkide mõjust rändel olevatele nahkhiirtele. Seiret soovitakse alustada ehitusjärgus, kuigi tegeliku mõju hindamiseks on vajalik alustada sellega enne ehituse algust.

Vastus: Isendikaitse põhimõte tähendab II ja III kaitsekategooria liikide kaitset elupaikades, mis pole kaitsealade, hoiualade või püsielupaikadena piiritletud. Keelatud on nende tahtlik surmamine, häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise või rände ajal. Nahkhiirte puhul on väga keeruline järgida, et ükski loom ei saaks inimtekkelistel põhjustel kahjustada. Nad on väga liikuvad loomad ning nende poolt kasutatavad elupaigad võivad paikneda üksteisest väga kaugel. Neid saab hukka nii liikluses kui ka koduloomade läbi. Tuulepargi rajamise ja kasutamise eesmärk ei ole nahkhiirte tahtlik surmamine looduskaitseseaduse mõistes. Seda eriti olukorras, kus rakendatakse vajalikke leevendusmeetmeid ja tehakse kõik võimalik loomadele tekitatava kahju ärahoidmiseks/minimeerimiseks.

Täiendava hindamise raames on käsitletud ka nahkhiirte hukkumisriski ning hukkumisriski hindamise metoodikaid. Hetkel ei ole ühtegi head metoodilist lahendust, kuidas hinnata hukkuvate nahkhiirte arvu avamerel. Olemasolevad metoodikad eeldavad hukkuvate loomade otsimist, mis merel ei ole võimalik. Samuti ei saa merel rakendada maismaa andmete põhjal loodud mudeleid, mis ennustavad hukkuvate loomade hulka akustilise seire tulemuste põhjal. Võrreldes Eesti rannikul ja merel tehtud nahkhiirte rändeaegseid uuringuid, on nahkhiirte arvukus merel paiknevates uuringupunktides aga ligi 35 korda madalam. Nahkhiirte hukkumine on avamere tuuleparkides madalam kui maismaal ning hindamise kohaselt võib hukkumisriski Loode-Eesti meretuulepargis pidada madalaks. Täiendame KMH aruannet täiendava hinnangu tulemustega.

Uuringu läbiviimise aja osas vt vastust eespool.

Kommentaar nr 8: Leevendusmeetmete seas on nimetatud ultrahelipeletite paigaldamist tuulikutele, kuid andmeid või uuringuid selliste peletite tõhususest ei esitata. Kindlasti ei saa nõustuda, et selliste meetmete mõju on „väheoluliselt negatiivne“, sest järelduste tegemiseks ei ole käsitiivaliste olemasolu ja liikumist alal uuritud. Praegusel kujul on tegu ebamäärase soovi esitamisega leevendusmeetmena.

Vastus: KMH aruandes ei väideta, et ultrahelipeletite kasutamisel on mõju käsitiivalistele väheoluline negatiivne. Mõju olulisuse hindamisel on arvesse võetud erinevaid aspekte, sh nii käsitiivaliste esinemist piirkonnas, neile rändeks sobivaid tingimusi (ilmastikuolud) kui siis ka arvestatud teadaolevate leevendusmeetmetega. Oluline on lisada, et leevendusmeetmena on käsitletud ka tuulikute töö piiramist kuni peatumiseni.

Võimalikke leevendusmeetmeid ja nende tõhusust on täpsemalt käsitletud täiendavas hindamises. Muuhulgas on käsitletud ka ultrahelipeleteid. Töös tuuakse välja, et ultrahelipeletite praktiline väärtus on tulenevalt ultraheli omadustest ja selle käitumisest keskkonnas hetkel kaheldav, tõhusaimaks teadaolevaks meetmed on tuulikute seiskamine nahkhiirte rändeperioodil. Töö olulisemaks järelduseks on, et leevendusmeetmeid rakendades olulist negatiivset mõju käsitiivalistele eeldada ei ole. Seega on leevendusmeetmetega võimalik olulist negatiivset mõju vältida. Täiendame KMH aruannet nii erinevate leevendusmeetmete tõhususe kui ka täiendava hindamise tulemuste osas.

Kommentaar nr 9: Peatükk 9 „Negatiivse keskkonnamõju leevendusmeetmed” on puudulik. Puuduvad andmed, mille alusel saaks tuulikute asukohavalikul arvestada nahkhiirtega. Pealiskaudne on ettepanek „tuuliku rootori kiiruse piiramine kuni peatumiseni (rände ajal)” - see tuleb sõnastada konkreetsemalt, kirjeldades ajavahemikku ja tuulte kiirusi, mille puhul rootorid peatatakse. Täpsustamist vajab ka ettepanek peletite kasutamiseks, eelkõige viidet mõnele edukalt toimivale sellelaadsele projektile.
Vastus: Täpsustame keskkonnameetmete osa KMH aruandes. Sealjuures lisame nii tuulikute seiskamise tingimused kui ka ultrahelipeletite tõhususe.

Kommentaar nr 10: Kuigi peatükis 2 „Kavandatava tegevuse kirjeldus” lk 50 on mainitud, et ainus võimalus on ehitamisel kasutada gravitatsioonilist vundamenti, on leevendusmeetme peatükis müra vähendamise meetmena nimetatud puurimisel kasutatavate vaiade isoleerimist materjali või mullidega. See tuleks asendada kindla seisukohaga, et puurimist ega rammimist ei kasutata, vaid kasutatakse üksnes gravitatsioonilist vundamenti.

Vastus: KMH aruandes on arvestatud gravitatsioonivundamendiga. Vaatame aruande läbivalt üle ja korrigeerimine, kus vaja, et see üheselt selge oleks. Samas märgime, et lõplik vundamendi konstruktsiooni valik ja rakendatavus oleneb siiski valituks osutunud elektrituuliku tüübist ja tuulikute paiknemisest tuulepargis, mis täpsustatakse lõplikult tööprojekti käigus. Juhul kui hiljem otsustatakse muu variandi kasuks, siis tuleb täiendavalt hinnata kaasnevaid mõjusid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Karmo Kõrvek
meretuuleenergia arendusjuht
Enefit Green AS
karmo.korvek@enefitgreen.ee